

Din Sosyolojisi Açısından Ehl-Aile Ve Toplum Kavramlarına Dair Bir Değerlendirme- Hud Süresi Örneği

An Evaluation Of The Concepts Of Ahl-Family And Society From The Perspective Of The Listener- An Example Of The Hud Period

Mustafa Hakkı ERTAN

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Tekirdağ, Türkiye

ÖZET

Aile, tarihin en eski dönemlerinden beri varlığını devam ettiren temel kurumlardan birisidir. Ailenin varlığı, tarihi kayıtlarda ve kutsal olarak kabul edilen metinlerde olağan veya sıra dışı olaylarda konu edilmekte ve aile bireylerine vurgu yapılabilmektedir. Toplumlar ailelerden oluşur. Toplumların bir inanç ekseninde bir arada olmaları ve çoğu zaman biri birlerini etkileyerek hareket etmeleri, olağan bir durumdur. Dini kaynaklarda konu edilen Nuh tufanında, Nuh Peygambere, kendi ailesinden olan eşinin ve oğlunun inanmadığı ve Nuh peygambere dinlemediği ve Onu dinlemeyenlerin cezalandırıldığına yer verilmektedir. Hud suresinde anlatılan Nuh Peygamber ve hitap ettiği toplum içerisinde, aile bireylerinin olduğu özellikle vurgulanmakta ve Nuh Peygamberin ailesi ile diyaloglarına da yer verilmektedir. Dini metinlerde Nuh Tufanı olarak adlandırılan olaylara sosyolojik açıdan bakıldığında, toplumun, inanç eksenli bir zeminde değerlendirilerek cezalandırıldığı ve bu cezalandırmanın, keskin bir anlayış ile belirlenerek aile kavramının düzenlendiğini göstermektedir.

İslam Dininin kaynağı olan Kuran'da Hz. Nuh'un oğlunun ona inanmayarak, babasının yaptığı gemiye binmemesi ve gerçekleşen Nuh Tufanında sular altında kalarak boğulmasının ardından, Allaha yakarıyla bulunarak "Ey Rabbim, oğlum benim ailemden, senin vaadin de elbette haktır ve gerçektir. Ve sen hakimler hakimisiz." diyen Nuh Peygambere hitaben, Hud Suresinin 46. Ayetinde; Ey Nuh, O asla senin ehlinden-ailenden değildir. Çünkü onun yaptığı kötü bir işti. O halde hakkında bilgin olmayan bir şeyi benden isteme. Ben senin cahillerden olmamanı tavsiye ederim" cevabının verilmesi, "ehil-aile" ve toplum kavramları ile ilgili farklı bir anlayışın getirildiğini göstermektedir. Bu ayet ile Kur'an-ı Kerim, insanların, ancak inanç eksenli boyutunda aile ve toplum olabileceklerini, sadece biyolojik bağlantının aile anlayışı için yeterli olmadığını belirlemiştir.

Bu makalede, Hz. Nuh ve Tufanın anlatıldığı, Hud süresindeki aile ve toplum kavramlarına vurgu yapan Hud suresindeki ayetlerin sosyolojik açıdan tahlilleri yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ehil, Aile, Hz. Nuh, Nuh Tufanı, Hud Suresi,

ABSTRACT

The family is one of the basic institutions that has existed since the earliest periods of history. The existence of the family is the subject of ordinary or extraordinary events in historical records and sacred texts, and family members can be emphasized. Societies are made up of families. It is normal for societies to come together on the axis of belief and often act by influencing each other. In the Noah flood, which is the subject of religious sources, it is stated that the Prophet Noah, his wife and son from his own family did not believe, did not listen to the prophet Noah, and those who did not listen to him were punished. It is especially emphasized that there are family members in the Prophet Noah and the society he addresses, as described in Surah Hud, and the dialogues of Prophet Noah with his family are also included. When the events called Noah's Flood in religious texts are viewed from a sociological perspective, it shows that society was punished by being evaluated on a faith-based ground, and this punishment was determined with a sharp understanding and regulated by the concept of family.

In the Qur'an, the source of the religion of Islam, Hz. After Noah's son did not believe him, did not get on the ship his father built, and was drowned in the Flood of Noah, he prayed to God, "O Lord, my son was from my family, and your promise is certainly true and true. And you are the judge of the judges." Addressing Prophet Noah, who said, in the 46th verse of Hud Surah; O Noah, he is never from your family. Because what he did was a bad job. So don't ask me for something you don't know about. Giving the answer "I recommend you not to be one of the ignorant" shows that a different understanding has been brought about the concepts of "professional-family" and society. With this verse, the Qur'an has determined that people can only be family and society in the dimension of the axis of belief, and that only the biological connection is not sufficient for the understanding of family.

In this article, sociological analyzes of the verses of the Hud Surah, in which Prophet Noah and the Flood are explained, and which emphasize the concepts of family and society in the Hud period, will be analyzed.

Keywords: Competent, Family, Hz. Noah, Noah's Flood, Surah Hud

1. GİRİŞ

Kuran-ı Kerim, ikinci farklı bir nüshası olmayan ve insan müdahalesine maruz kalmamış veya kalamamış, günümüzde varlığını devam ettiren ve İlahi kaynak olma özelliğini bulunduran tek kutsal kitaptır.

Bilinen ve varlığına inandığımız diğer ilahi kaynaklar olan, Zebur, Tevrat ve İncil, insanların müdahalesi ile değiştirilmiş olması ve farklı nüshalarının çoğalmış olması sonucu, birbirleriyle çelişen ifadeleri ve farklılıkları nedeniyle İlahi kaynak olma vasfını büyük oranda kaybetmiş kitaplardır. İlahi olma vasfının, olmazsa olmaz birinci özelliği, birbirinden farklı olmayan, tek ve değişmemiş olmasıdır. Bu sebeple, çok sayıda farklı nüshalarının olması, Kur'an dışındaki, isim olarak kutsal kabul edilen kitapların, İlahi olma vasfını sorgulatmaktadır. Farklı nüshaların birbirleri ile çelişkili ifadeler içermesi, bu kitaplara karşı bireysel ve toplumsal kabulü zorlaştırmaktadır. Bu durum, anlayış itibarıyla özellikle, batı dünyasındaki din karşıtı seküler algıların ve yapıların temelini oluşturmaktadır. Bertrand Russel, kendinize Hıristiyan diyebilmeniz için önce, belli bir ölçüde ve kesin inancınızın olması gerektiğini düşünüyorum. Bu sözcük, St. Augustine veya S t. Thomas'ın zamanındaki anlamı taşımamaktadır.¹ Kendilerine Hıristiyan diyen kimselerin iki ayrı özelliğe sahip olması gerekmektedir. Bunlardan biri, dogmatik niteliktedir.

¹ Russel, Bertrand, Neden Hristiyan Değilim, sh.5, Çeviren: Ender Gurol, İlke Basın Yayım, İst. 1996

“Tanrıya ve ruhun ölümden sonra yaşadığına inanmanız gerekir. Bu iki şeye inanmıyorsanız, Hıristiyanım diyemezsiniz.”² diyerek yaklaşımını ortaya koymaktadır.

Kutsal olarak kabul edilen metinlerin ortak amacı, herhangi bir şahsı veya aileyi veya toplumu korumak veya ön plana çıkarmak olarak görünmemektedir. Kutsal metinlerde genel amacın, öncelikle yaratıcı ve onun tebliğcisini tanımak ve getirdikleri kurallara uymak olduğu bilinmektedir. Bu sebeple, İlahi metinler, sosyolojik olarak değerlendirildiği zaman, genel olarak insan-kul menfaatlerinden ziyade, toplumun menfaatlerini ön planda tutan bir karakter ortaya koyarlar. Bu karakteristik özellikler sebebiyle toplum, çeşitli vesileler ile elçiler tarafından uyarılır.

2. EHL-AİLE KAVRAMLARININ İNCELENMESİ

Toplumun en küçük birimi ailedir. Aile, her iki cinsin yetişkin bireylerinden ve onların çocuklarından oluşan en küçük toplumsal kurumdur.³ İslam dininin kutsal kitabı olarak kabul edilen Kur'an-ı Kerim'in birçok surelerinde ve ayetlerinde, İslam Dininin öngördüğü prensiplerde, aile ve toplum kavramlarının, bir sistem çerçevesinde önemsendiği ve bu kavramların çerçevesinin önemli bir şekilde belirlendiği görülmektedir. Belirlenen prensipler çerçevesinde, aile yapısına, ana-baba haklarına ehemmiyet verildiği ve toplumsal yapının korunduğu bilinmektedir.

Konumuza esas olan Hud Suresinde, Nuh Peygamberin kıssasının anlatıldığı ayetlerde geçen ‘Ehl’ kelimesi,⁴ yalın olarak bireyden, toplumun en küçük parçası olan aileye ve aileden topluma ve millet kavramlarına ışık tutan ve bir sistem getiren mesajlar içermektedir. Bu mesajların içeriğine geçmeden önce, ‘Ehl’ kelimesinin sözlük karşılıklarına değinmek ve geniş anlamlarına bakmak gerekir.

“ehl” kelimesi, asıl olarak bir çatı altında yaşayan bireyleri, yani aileyi ifade etmektedir. Daha sonra anlam genişlemesiyle aralarında soy birliği bulunan fertleri ifade ettiği görülmektedir. Bu anlamda, daha ziyade İslam Peygamber Hz. Muhammed ve ailesini ifade etmede yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Kur'an-ı kerimde, “İnnemâ yuridullahu li-yezhebe ankumu'r-ricse ehle'l-beyt”⁵, (*Ey Peygamberin ev halkı! (ehl-i beyt), şüphesiz Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz yapmak ister.*) ayetinin de bu anlamda kullanıldığı görülmektedir. Kelime, ayrıca soy, din veya benzeri sanat, ev, şehir gibi hususlarda müştereklik bulunan bireyler için de kullanılmaktadır.

“Ehl” kavramı, beraber kullanıldığı başka kelimelere göre de anlam çeşitliliği gösterebilmektedir. Mesela, “Ehli-İslam” kelimesi ile, İslam dini mensupları ifade edilmekte ve bir şeyin ehli olmak, bir konuda ehil ve layık olmak anlamını da karşılayabilmektedir.⁶ Ayrıca “Ehl” kelimesi sözlükte; “malik, sahip, yetkili, usta, becerikli, bir yerin ahalisi-halkı, topluluk, cemaat ve aile, karı-kocadan birine nispetle her biri olarak tavsif edilmiştir.⁷ “Ehlu'r-recul” kişinin aşireti ve akrabaları demektir. Kur'an-ı kerimde: “feb'asû hakemen min ehlihi ve hakemen min ehliha”⁸, “erkeğin ailesinden bir hakem ve kadının ailesinden bir hakem” bu anlamdadır.

“Ehl” kelimesi, ev ve mesken kelimeleriyle kullanılırsa ev halkı, şehir, köy gibi kelimelerle kullanılırsa o yöreye mensubiyet, din-mezhep gibi kavramlarla kullanılırsa, o dine veya mezhebe inanan anlamlarını verebilmektedir. Mecaz olarak, “ehlu'r-recul” ifadesi kişinin hanımı demek olup bu kapsama, çocuklar da dahil olmaktadır. Kur'an-ı kerim'de “Ve sâre bi-ehlihi”⁹ (ailesiyle yola çıkınca) da bu anlamdadır, yani hanım ve çocuklar demektir.

Hz.Peygamber için kullanılan “Ehl” kelimesi, zevceleri, kızları ve damadı Hz. Ali'yi ifade eder. Bazı bilgilere göre “Al” kelimesiyle bağlantılı olarak sadece erkekleri ifade eder, bu takdirde torunları ve zürriyeti de kapsama dahil olur. Kur'an-ı Kerim'de “Ve'mur ehleke bi's-salâti va'stabir aleyha”¹⁰ (Ehline namaz kılmalarını emret, kendin de onda devamlı ol.) ve “İnnemâ yuridullâhu li-yuzhibe ankumu'r-ricse ehle'l-beyt”¹¹ (Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor) ayetlerinde de bu anlamda izah edilmektedir.

Peygamberlere nispetle “ehl” onların ümmetini ifade eder. Kur'an'da “Ve kâne ye'muru ehlehu bi's-salâti ve'z-zekâti”¹² (Ailesine namaz ve zekatı emrederdi. Rabbinin katında da hoşnutluğa ulaşmıştı), ayetinde de bu anlamdadır.¹³

Türkçe kullanıma geçmiş ve anlam kazanarak birlikte kullanılan birleşik “ehl” kelimelerini şu şekilde sıralayabiliriz.;

- ✓ Ehl-i Sünet: Kur'an- Kerim ve İslam Peygamberi Hz. Muhammed'in sahih hadislerini temel alan Müslümanlar.
- ✓ Ehl-i Beyt: Hz. Muhammed'in aile efradı

² Russel, Bertrand, Aynı eser, sh.6

³ Kırkınar, Nadide, Sosyolojiye Giriş, A.Ü. AÖF Yayın no: 1031, Eskişehir, 2009, s. 127

⁴ Kur'an-ı Kerim, Hud uresi.46, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali.

⁵ Kur'an-ı Kerim, Ahzab, 33, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali.

⁶ Râgib el-İsfahâni, el-Mufredât fi garîbi'l-Kur'ân, Kahraman Yayınları, İstanbul 1986, s. 36

⁷ Doğan, Mehmet, Büyük Türkçe Sözlük, Birkil Yayınları, Ankara 1982, s. 269

⁸ Kur'an-ı Kerim, Nisa Suresi, 35, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali.

⁹ Kur'an-ı Kerim, Kasas Suresi, 29, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali.

¹⁰ Kur'an-ı Kerim, Taha Suresi, 132, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali.

¹¹ Kur'an-ı Kerim, Ahzab Suresi, 33, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali.

¹² Kur'an-ı Kerim, Meryem Suresi, 55, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali.

¹³ Ez-Zebidi, Tâcu'l-arûs, Hz. Mahmûd Muhammed et-Tanâhi, vizâretu'l-alâm, Kuveyt 1993, 28/41.

- ✓ Ehl-i Bid'at: Sapık görüşler.
- ✓ Ehl-i Cennet: Cennete girenler
- ✓ Ehl-i Dünya: Dünya adamı, dünyevi yaşayan.
- ✓ Ehl-i Derd: Dertli, aşık,
- ✓ Ehl-i Dil: Gönül ehli, aşık, derviş.
- ✓ Ehl-i Hal: Hal ehli, İnançlarını yaşayan adam
- ✓ Ehl-i Harabat: Meyhane ehli, sofi
- ✓ Ehl-i Havas: Seçkin kimseler, metafizik ilimlerle uğraşanlar.
- ✓ Ehl-i Kal: Yalnız dışı önem verenler. Sadece konuşanlar.
- ✓ Ehl-i Kible: Müslümanlığı kabul etmiş olanlar, Namaz kılanlar.
- ✓ Ehl-i Kitap: Kutsal kitaplara, İncil ve Tevrat'a inananlar.
- ✓ Ehl-i Nazar: Akla nakilden çok önem verenler.
- ✓ Ehl-i Salip: Haçlı topluluğu ve ona inananlar.
- ✓ Ehl-i Tarik Tarikat'a girenler.
- ✓ Ehl-i Ehl-i Tertip : 5 vakit namazını düzenli kılanlar.
- ✓ Ehl-i Hiref: Küçük sanat erbabı.
- ✓ Ehl-i Hibre: Bilirkişi,
- ✓ Ehl-i vukuf: Bir konuda mütalaasına başvuru bilgi sahibi kişi.¹⁴

Bunların dışında, İhya-u Ulumi'ddin adlı eserde, ehl-i batıl, ehl-i ehva, ehl-i hak, ehl-i Kur'an, ehl-i soffa, ehl-i zikir, gibi birçok kavramlara da yer verilmiştir.¹⁵

3. KURAN'DA NUH TUFANI

Kur'an-ı Kerimde 11. Surede yer alan olan Hud Suresi, 123 ayet olup bir kısım ayetlerin Medinede, bir kısım ayetler de Mekkede nazil olduğu rivayet edilmektedir. Surede, Hud, Nuh, Salih, İbrahim, Lut, Şuayp ve Musa Peygamberlerin hayatından bahsedilmekte ve kıssaları anlatılmaktadır. Nuh Peygamberin, kavminin Ona inanmaması ve onu yalanlayarak putlarına tapınmaya devam etmelerini anlatan ve Nuh Tufanı olarak da bilinen kıssasının anlatıldığı Hud Suresindeki¹⁶ ayetlerde, inanmamakta ve kendi yaptıkları putlara tapınmaya devam eden isyankar toplumun cezalandırılacağı bildirilmektedir. Bu cezalandırmada, Nuh Peygambere inananların zarar görmemesi için, Allah tarafından, Nuh Peygambere bir gemi yapması ve gemi inşası bittiği zaman işaret olunan vakitte, kendisine inananlar ile beraber gemiye binmesi, yanlarına birer çift diğer canlılardan alması buyurulmaktadır.

Afet zamanı geldiğinde, Nuh tufanı olarak bilinen su taşkını her tarafı kaplamaya başlar. Bu aşamada, Hud Suresinde geçen ve konumuz ile ilgili anlatılan Ayetlerin bölümleri şu şekildedir;

"42. Ayet- Gemi içindekilerle birlikte, dağlar gibi dalgalar arasında akıp gidiyordu. Nuh ayrı bir yere çekilmiş olan oğluna bağırdı: "Yavrucuğum, gel, bizimle beraber (Gemiye) bin Kâfirlerle beraber olma."

43. Ayet- O, dedi ki; "Ben, beni sudan koruyacak bir dağa çıkacağım". Nuh da "Bugün Allah'ın merhamet ettiğiinden başkasını, Allah'ın bu emrinden koruyacak kimse yoktur." dedi. Derken dalga aralarına giriverdi. O da boğulanlardan oldu.

44. Ayet- Allah tarafından denildi ki: "Ey yeryüzü suyunu yut! Ey gökyüzü sen de suyunu kes! Ve sular çekildi. Emir yerine gelmiş oldu. Gemi Cudi üzerine oturdu. O zalim kavme böylece dünyadan uzak olun denildi.

45. Ayet- Nuh Rabbine niyaz edip dedi ki: "Ey Rabbim! Oğlum benim ehlimdendi/ Ailemdendi. Senin vaadin de elbette haktır ve gerçektir. Ve sen hakimler hakimisin."

46. Ayet- Allah buyurdu ki; Ey Nuh, O asla senin ehlimden/ailenden değildir. Çünkü onun yaptığı kötü bir iştir. O halde hakkında bilgin olmayan bir şeyi benden isteme. Ben senin cahillerden olmamanı tavsiye ederim.

¹⁴ Doğan, Mehmet., Büyük Türkçe Sözlük, s. 269

¹⁵ İmam-ı Gazali, İhya-u Ulumi'd-Din, Tercüme: Ahmet Serdaroğlu, Cilt:4, Bedir Yayınevi, İstanbul 2011, s. 1074

¹⁶ Kur'an-ı Kerim, 11. Sure

47. Ayet-Nuh: "Ey Rabbim! Ben bilmediğim bir şeyi istemiş olmaktan dolayı sana sığınırım. Sen beni bağışlamazsan, bana merhamet etmezsen ben hüsrana uğrayanlardan olurum.

48. Ayet- "Ey Nuh!" denildi," Bizden bir selâm sana ve seninle birlikte olanlardan gelecek ümmetlere, kutluluk dileğiyle gemiden in. İlerde kendilerini, birçok nimetten faydalandıracağız, sonra da bu yüzden kendilerine tarafımızdan acıklı bir azap dokunacak nice ümmetler de olacaktır."¹⁷

4. DEĞERLENDİRME

Kutsal Kitaplarda Nuh Tufanı ve olayı ilahi mesajlar vermek amacıyla ikaz ve ihtar şeklinde zikredilmektedir. Ancak bu amacın yanında detaya dair birçok bilgilere de işaret edilmektedir. Tevrat'ta Tufan Olayı ayrıntılı şekilde anlatılırken, İncil'de ibretlik bir vesika olarak hatırlanmıştır. Kur'an'da ise, neden-sonuç ilişkileri çerçevesinde ele alınmıştır. Bu itibarla Tevrat, olayı biraz tarihçi anlatımıyla anlatmış, İncil mistik dil ile anlatmış, Kur'an ise işin sosyal ve felsefesi üzerinde durarak mesaj dili kullanmıştır.¹⁸

Tufan hadisesi, gerek İlahi kitaplarda gerekse de Sümerlerin Gıl-gamış Destanında, tarihçi ve filozof Ksenophon'un (M.Ö.430–354), On-binlerin Dönüşü ve Babilli tarihçi ve astronom Berossus'un (M.Ö. 4- 3 yy.) Dünya Tarihi gibi antik kaynaklarına da konu olmuştur. Bu kaynakların ortak özelliği tufandan sonra Hz. Nuh'un gemisinin Cudi Dağı üzerinde durduğuna dair çeşitli görüşler bildirmeleridir.¹⁹

Hz. Nuhun oğlunun ona inanmaması ve helak olmasının ardından, Allaha yakarıştta bulunarak niyazda bulunan ve bir baba olarak içi yanan-üzülen Nuh Peygambere, Hud Suresinin 46. Ayetinde, mealen, "Ey Nuh, O senin ehlinden/ailenden değildir" buyurularak, ehil-aile-toplum ve millet kavramları ekseninde tamamen farklı bir anlayış getiren Kur'an-ı Kerim, insanların, ancak inanç eksenini boyutunda aile ve toplum olabileceklerini, sadece biyolojik bağlantının yeterli olmadığını kesin bir dille belirlemiştir.

Toplumlar ailelerden oluşur. Toplumların bir inanç ekseninde bir arada olmaları ve çoğu zaman biri birlerini etkileyerek hareket etmeleri, olağan bir durumdur. Nuh tufanında da bu şekilde olduğu görülmektedir. Ancak burada, sosyolojik açıdan bakıldığında, toplumun, inanç eksenli değerlendirilerek cezalandırıldığı ve bu cezalandırmanın, "toplumun en küçük birimi"²⁰ olan ailenin yapısına da vurgu yapıldığı görülmektedir.

Sosyolojik olarak toplum, sadece sayısal olarak bireylerin toplamı demek değildir. Çünkü toplum, belirli bir kültürü ve birtakım toplumsal kurumları paylaşan insanlar arasındaki ilişkilerden meydana gelmektedir. Toplumu oluşturan şey, bireylerden ziyade, bireyler arasındaki ilişkiler, paylaştıkları değerler ve davranış kalıplarıdır. Bu sebep ile toplum, insanları etkileyen ilişkilerden meydana gelmektedir.²¹

Toplumbilimi bilimsel alanlarda kullanılan bir terimdir.²² Dinler tarihi, İnsanlık tarihinin, var oluş ve yok oluşlarına şahit olduğunu yazarken, Dünya'nın, bu şahitliklerin meskeni olduğunu beyan etmektedir. Nuh Tufanına gönderme yapılırken, Ankebut suresinde; "Andolsunki biz Nuh'u kendi kavmine gönderdik de o bin yıldan elli yıl eksik bir süre onların arasında kaldı. Sonunda onlar zulümlerini sürdürürken tufan kendilerini yakalayiverdi. Fakat biz onu ve gemidekileri kurtardık ve bunu âlemlere bir ibret yaptık."²³ Şeklinde buyurularak, kavimlerin, toplumların ve milletlerin bir inanç ekseninde devamlı olarak imtihan edildiği vurgulanmaktadır.

İnsanlık tarihinin başlangıcı ve nasıl düzenlendiği, Hucurat Suresinde ise şu şekilde anlatılmaktadır; "Ey insanlar! Biz sizi, bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve örfler yoluyla tanışıp kaynaşasınız diye sizi milletlere, boylara ayırdık. Hiç kuşkusuz, Allah katında en seçkininiz, sakınılması gereken şeylerden en çok sakınanınızdır. Allah her şeyi bilir, her şeyden haberdardır."²⁴

Kur'an-ı Kerim, İnsanları ve toplumları milletlere ayırmanın, bir imtihan prensibi ve toplumları zenginleştirmeye yarayan bir unsur olduğunu vurgulayarak, bu ayrışmanın yöntem itibarı ile, "şekli" olduğunu bildirmektedir. Nuh Tufanının anlatıldığı Hud suresinin 118. Ayetinde, "Rabbin dilesydi bütün insanları bir tek millet yapardı. (Fakat) onlar ihtilafa düşmeye devam edecekler."²⁵ Ayeti, hukuk metinlerinde bir tahlil çeşidi olan, "mefhumu mufalif" anlayışıyla değerlendirildiğinde, vurgu yapılan, "onlar ihtilafa düşmeye devam edecekler." Tespitinin, millet ve etnisite merkezli anlayışların, ayrılıkçı bir düşünceden kaynaklanacağını, 1400 yıl önceden bildirmektedir. Bu fikrin karşısında verilen formül ise son derece yalın ve anlaşılır bir şekilde, Hucurat suresinde yer almaktadır. Surede yer

¹⁷ Kur'an-ı Kerim, Hud Suresi, 42-48. Ayetler,Elmalı Hamdi Yazır Ku'ran Meali

¹⁸ Geçit M. Salih, Kutsal Kitaplara Göre Hz. Nuh'un Gemisi Nerede Yapıldı, Nereden Kalktı, Nerede İndi?, sh.168, *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi- 6/2 Ekim, Ağrı, 2020*

¹⁹ Güleç Ahmet, Son Dönem Osmanlı Tarih ve Coğrafya Kaynaklarında Cudi Dağı ve Nuh Tufanı, sh.2015-2016, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Yıl: 19 /38, Kahramanmaraş, 2021

²⁰ Köse, Saffet., "Aile ve Akrabalık (İslamda), Sosyal Bilimler Ansiklopedisi I, Ankara,2021

²¹ Şavran, Temmuz Gönç, Sosyolojiye Giriş, A.Ü. AÖF Yayın no: 1031, Eskişehir, 2009, sh:5

²² Kantar Gökmen-Ersöz, Gözde., 'Türk Futbolunda Dil Kullanımı: Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor Marşlarının İçerik ve Söylem Analizi', sh.2, Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi, Vol 1, Ekim 2019

²³ Kur'an-ı Kerim, Ankebut Suresi, Ayet 14-15, Diyanet İşleri Başkanlığı Ku'ran Meali

²⁴ Kur'an-ı Kerim, Hucurat Suresi, Ayet 13, Diyanet İşleri Başkanlığı Ku'ran Meali

²⁵ Kur'an-ı Kerim, Hud Suresi, Ayet 118, Diyanet İşleri Başkanlığı Ku'ran Meali

alan, ‘‘Müminler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allaha karşı gelmekten sakının ki, size merhamet edilsin’’²⁶ Ayeti, İnanan insanların, hangi milletten veya hangi ırktan olursa olsun, kardeş sayılacağını vurgulamaktadır.

Nuh Tufanı ile, isyan ederek yok olan bir kavmin yerine, imanlı ve gemiye binerek kurtuluş yolunu seçen insanlarla yeni bir toplum yeni bir hayata başlamıştır. Bu yeni hayatta, onların kurtuluşuna vesile olan, Hz. Nuhun, oğlunun dahi helak olmasının ve konu ile ilgili, Peygamber Nuh’un niyazına karşılık, gelen ayetlerin ortaya koyduğu çıkarımlar, yeniden toplumsal hayata başlayan insanlık için önemli mesajlar içermektedir. Bu mesajların en önemlisi, insanların, ancak ve ancak, inanç ekseninde kardeş, aile, toplum ve millet olabileceği mesajdır. Bu anlayışa hasret ve övgü dolu sözler ile mısralar dile getiren, Arnavut asıllı milli şairimiz Mehmet Akif Ersoy, şiirlerinin toplandığı Safahat kitabında,

‘‘Bir zamanlar biz de millet, hem nasıl milletmişiz, Gelmişiz Dünyaya, milliyet nedir göstermişiz.’’²⁷ diyerek yakın geçmişte uygulanan devlet ve millet modelinin, Dünyaya örnek olacak bir devlet ve millet modeli olduğunu dizelerle dile getirmiştir.

5. SONUÇ

İslam kültürünün ana kaynağı olan ve dünyanın her noktasında, değişmemiş ve değiştirilememiş tek ilahi kitap olarak bilinen Kuran’da, etnik kimliğe dayalı bir üstünlük reddedildiği gibi aile kavramı için de farklı bir yaklaşım olduğu görülmektedir. İnanç temelli bir aile anlayışını ön plana çıkaran referansların varlığı bu konuyu pekiştirmektedir. Hud Suresinde geçen ve Nuh Peygamber ile oğlu arasında yaşanan diyalog, dini anlayışın önemli kriterlerini oluşturmaktadır. Bu kriterlerin Kuranda, ibret göstergesi olarak zikredilmesinin yanında, aile ve toplum ilişkilerinde belirlenen inanç temelli aile /ehl kavramının diğer toplumlara duyurularak örneklendirilmesi İslam Dininin anlayışını göstermesi açısından oldukça önem arz etmektedir.

Ehil-aile-toplum ve millet kavramları ekseninde tamamen farklı bir anlayış getiren Kur’an-ı kerim, insanların, ancak inanç ekseninde boyutunda aile ve toplum olabileceklerini, sadece biyolojik bağlantının yeterli olmadığını ve belirli değerler çerçevesinde aile olabileceklerinin altını çizmektedir. Bu değerler, belirli kültür kalıplarının oluşmasına sebep olmakta ve belirli çerçeveleri olan bir yaşam olgusunu ortaya çıkarmaktadır. Dinler, bu yaşam olgusuna şekil veren en önemli kaynaklardır. Bu kaynaklardan beslenen toplumlar, büyük idealler yüklenerek, büyük milletlerin ve büyük devletlerin oluşmasına sebep olmuşlardır.

Türk Milleti, binlerce yıldır, tek tanrıya inanan bir milledir. Toplumsal yapı içerisinde, farklı inançlara inanan birçok etnik üyenin içerisinde barınabildiği bir toplumsal yapı oluşturulmuştur. Son bin yıllık inanılan ve yaşanılan ümmet anlayışı bunun önemli bir sonucudur. Kaynağını ve ilhamını ilahi kaynaklardan alarak, Dünya tarihine, ‘‘birlikte yaşama kültürünün nasıl olabileceğini gösteren, Osmanlı Devleti, Türklerin kurduğu en büyük ve en uzun yaşayan devlet olmuştur.

Osmanlılar, devlet ve millet anlayışını Türk etnisitesine değil, İslam Dininin İnanç eksenine dayalı bir anlayışa oturttuğu için, çok sayıda etnik yapıyı bir arada tutabilmiş ve toprak büyüklüğünü 20 milyon kilometrekarenin üzerine çıkararak Dünya tarihinin en büyük ve en uzun yaşayan devletleri arasına girmiştir.

İrkçılık ve etnik milliyetçilik, etnisiteye, yani ırka veya köken’e dayalı bir anlayış, günümüzde, sadece toplumları değil, insanlığın geleceğini de tehdit etmektedir. 19. Ve 20. yüzyıllarda, emperyalist devletlerin organizasyonları ile dikte edilen etnik milliyetçilik ve etnisiteye dayalı devlet anlayışları ve oluşumları, büyük devletlerin parçalanmasına ve bölünerek küçülmelerine sebep olmuştur. Böylece, ufalanan ve güç kaybeden yeni küçük devletler, emperyalist devletler tarafından oluşturulan yeni birliklere, birleşik devletlere karşı güçsüz savunmasız ve bağımlı hale getirilmişlerdir. Emperyalist devletler bu süreci devam ettirebilmek ve olabildiğince, etnik bilinç oluşturmaya devam etmektedirler. Bunun için gerekli altyapılar ve bilimsel görünümlü enstitüler ile, uydurma tarihler oluşturulmaktadır. Toplanan veriler, antropoloji bilimini bir siyasi silah gibi kullanan devletler tarafından acımasızca uygulanmaya devam ettirilmektedir.

KAYNAKÇA

1. Doğan, Mehmet., Büyük Türkçe Sözlük, Ankara 1982,
2. Ersoy, Mehmet Âkif, Safahat, (Tertip eden: Ömer Rıza Doğrul), İst., 1966,
3. Ez-Zebîdî, Tâcu’l-arûs, Hz. Mahmûd Muhammed et-Tanâhî, vizâretu’l-alâm, Kuveyt 1993, 28/41.
4. Geçit M. Salih, Kutsal Kitaplara Göre Hz. Nuh’un Gemisi Nerede Yapıldı, Nereden Kalktı, Nerede İndi?, sh.168, *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi-* 6/2 Ekim, Ağrı, 2020

²⁶ Kur’an-ı Kerim, Hucurat Suresi, Ayet 10, Diyanet İşleri Başkanlığı Ku’ran Meali

²⁷ Ersoy, Mehmet Âkif, Safahat, (Tertip eden: Ömer Rıza Doğrul), İnkılâp ve Aka Kitabevleri, 8. Baskı, İst.,1966, s. 221

5. Gülenç Ahmet, Son Dönem Osmanlı Tarih ve Coğrafya Kaynaklarında Cudi Dağı ve Nuh Tufanı, *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Yıl: 19 Sayı: 38, Kahramanmaraş. 2021
6. Kantar Gökmen-Ersöz, Gözde., 'Türk Futbolunda Dil Kullanımı: Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor Marşlarının İçerik ve Söylem Analizi', *N. K.Ü Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, Vol 1, Ekim 2019
7. Kur'an-ı Kerim, Ankebut Suresi, Ayet 14-15, Diyanet İşleri Başkanlığı Ku'ran Meali, Ankara, 2004
8. Kur'an-ı Kerim, Hucurat Suresi, Ayet 13, Diyanet İşleri Başkanlığı Ku'ran Meali, Ankara, 2004
9. Kur'an-ı Kerim, Hud Suresi, Ayet 118, Diyanet İşleri Başkanlığı Ku'ran Meali, Ankara, 2004
10. Kur'an-ı Kerim, Hucurat Suresi, Ayet 10, Diyanet İşleri Başkanlığı Ku'ran Meali, Ankara, 2004
11. Kur'an-ı Kerim, Hud Suresi, 42-48. Ayetler, Ankara, 2004
12. Kur'an-ı Kerim, Hud uresi,46, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali, Ankara, 2004
13. Kur'an-ı Kerim, Ahzab, 33, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali.
14. Kur'an-ı Kerim, Nisa Suresi, 35, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali, Ankara, 2004
15. Kur'an-ı Kerim, Kasas Suresi, 29, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali, Ankara, 2004
16. Kur'an-ı Kerim, Taha Suresi,132, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali, Ankara, 2004
17. Kur'an-ı Kerim, Ahzab Suresi, 33, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali, Ankara, 2004
18. Kur'an-ı Kerim, Meryem Suresi, 55, Diyanet İşleri Başkanlığı Meali, Ankara, 2004
19. Kırkıner, Nadide Sosyolojiye Giriş, A.Ü. AÖF Yayın no: 1031, Eskişehir, 2009, s. 127
20. Köse, Saffet., "Aile ve Akrabalık (İslamda), Sosyal Bilimler Ansiklopedisi I, Ankara,2021
21. Kırkıner, Nadide., Sosyolojiye Giriş, A.Ü. AÖF Yayın no: 1031, Eskişehir, 2009, s. 127
22. Râgib el-İsfahânî, el-Mufredât fi garîbi'l-Kur'ân, Kahraman Yayınları, İstanbul 1986, s. 36
23. Russel, Bertrand, Neden Hristiyan Değilim, Çev: Ender Gurol, İst. 1996
24. Şavran, Temmuz Gönc, Sosyolojiye Giriş, A.Ü. AÖF Yayın no: 1031, Eskişehir, 2009,
25. Yazır, M.H., Elmalı Hamdi Yazır Ku'ran Meali, İstanbul, 2005